

POUŽITÍ DĚLOSTŘELECTVA PŘI PŘECHODU VODNÍHO TOKU Z CHODU

Podplukovník Ota Hudrlik

Zvláštnosti útoku s násilným přechodem vodního toku mají vliv i na zvláštnosti v použití dělostřelectva. Vodní překážka ztěžuje provádění dělostřeleckého průzkumu nepřítele, má vliv na uspořádání úkolů, ztěžuje řízení palby, jakmile jednotky dosáhnou nepřátelského břehu, komplikuje organizaci linkového spojení mezi veliteli dělostřeleckých jednotek, kteří byli přepraveni, a jejich palebnými jednotkami a ztěžuje i zásobování střelivem.

Všechny tyto zvláštnosti je třeba brát v úvahu při organizaci dělostřeleckého zabezpečení útoku s násilným přechodem řeky. Sovětská armáda získala bohaté zkušenosti v násilném přecházení řek, které nám poskytují nepřebornou studnici poznatků a podkladů k studiu tohoto druhu boje. Pokusím se ve svém článku za použití příkladu z Veliké vlastenecké války objasnit zásady dělostřeleckého zabezpečení násilného přechodu řeky z chodu.

Příklad z Veliké vlastenecké války

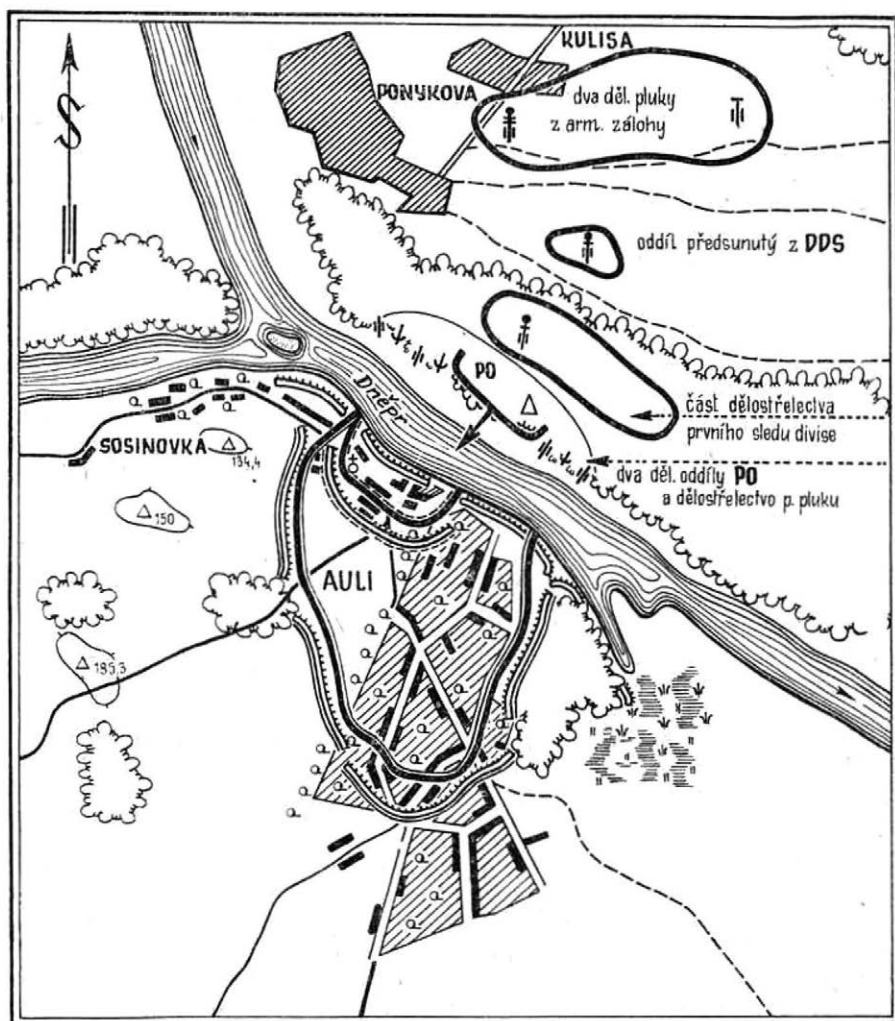
Násilný přechod řeky z chodu se nejčastěji uskuteční za pronásledování, kdy vlastní vojska nedopřejí nepříteli času a sil k tomu, aby svou obranu za řekou dostatečně organisoval a připravil se k obraně. Činnost vlastních vojsk bude tedy směřovat k tomu, aby rychlostí a důrazností útoku bylo zabráněno přeskupování sil a aby byly vytvořeny podmínky pro přechod řeky s překvapením nepřítele na široké frontě. Rychlost a překvapení jsou tedy základem úspěchu násilného přechodu, a proto útok bude mnohdy zahájen i bez dělostřelecké přípravy, zvláště pak, je-li prováděn menšími jednotkami a za noci. Ovšem, že i v takovém případě musí být dělostřelectvo připraveno na vyžádání kdykoli zahájit palbu.

Abych mohl vyvodit potřebné závěry, uvedu nejprve příklad násilného přechodu vodního toku z chodu za Veliké vlastenecké války. Jde o přechod Dněpru z chodu, provedený jednou z pěších divisí v létě r. 1943. Divise vytvořila předsunutý oddíl v síle pěšího praporu.

Boj předsunutého oddílu byl podporován dělostřelectvem divise a kromě toho ještě dvěma dělostřeleckými pluky z armádní zálohy. Velitel předsunutého oddílu podplukovník Orlov plánoval přechod bez dělostřelecké přípravy. Dělostřelectvo mělo zahájit palbu jen v tom případě, že přechod nezůstane utajen a že předsunutý oddíl bude muset ihned zahájit boj. Dělostřelectvo mělo za úkol zahájit palbu na výšiny kóty 134,4 a 185,3 až po přepravení druhé rot (viz obr. 1). Dělostřelectvo zaujalo tuto sestavu: Dva oddíly z divisičního dělostřeleckého pluku, jakož i dělostřelectvo pěšího pluku prvního sledu divise s těžkými kulomety zaujaly palebná postavení na vlastním břehu pro přímou střelbu. Dělostřelecké pluky z armádní zálohy zaujaly palebná postavení za lesem v prostoru Kulisa. Část dělostřelectva prvního sledu divise zaujala krytá palebná postavení po bateriích v lese. Vysunutý oddíl z DDS zaujal palebná postavení hned za lesem. Dělostřelecká pozorovatelná byla zaujata

na okraji lesa. Každá baterie dostala palebný úsek a cíl. Dělostřelectvo stojící za lesem připravilo palby na prostory výšin kóty 134,4 a 185,3, jakož i na okraje osady Auli a lesíky a porosty západně. Hlavním úkolem dělostřelectva větší ráže bylo zarámovat prostor předmostí, kterého se měl zmocnit předsunutý oddíl.

Průzkumníci zdolali řeku v 01.30. Byla tmavá noc. Nepřítel je nezpozoroval. Za nimi přešel první koloběh. Při jeho přechodu byl však zahájen tvrdý boj a při přepravě druhé rotы zahájilo palbu i dělostřelectvo ze zakrytých palebných postavení. Do svítání dvě přepravené rotы vyřadily z boje na 400 Němců a obsadily větší část plánovaného před-

Obr. 1. Historický příklad násilného přechodu vodního toku z chodu jedné ze sovětských pěších divisí za Veliké vlastenecké války

mostí. Po svítání se situace změnila. Němci se po překvapivém úderu vzpamatovali. Podnikli protiútok praporem zesíleným 10 tanky a silnou dělostřeleckou palbu vedli hlavně na přepravené části. Při odražení tohoto protiútku, jakož i osmi dalších, mělo rozhodující úlohu dělostřelectvo. Protilehlý, dobře pozorovatelný břeh byl s velmi dobrými výsledky postřelován děly pro přímou střelbu, která dobře viděla cíle i výsledky palby. Dělostřelectvo uzavíralo přesnou střelbou ze zakrytých palebných postavení získané předmostí a bojovalo s nepřátelským dělostřelectvem. V průběhu boje se stávalo, že dělostřelečtí pozorovatelé na vlastním břehu zjišťovali cíle dříve než velitelé a mužstvo bojující na předmostí. Kromě mnoha padlých Němců vyřadilo dělostřelectvo z boje 4 tanky. Všechny pokusy nepřítele o sražení přepravených částí byly marné a následující noc zahájila přepravu další část divise. Po bojích trvajících dva dny přinutila divise nepřítele k ústupu.

Uvedený příklad není sice typickým případem násilného přechodu řeky z chodu, přesto však nám v mnohém potvrzuje zásady o činnosti dělostřelectva, které dále uvedu.

1. Organizace a příprava dělostřelectva k násilnému přechodu řeky z chodu

Plánování a příprava činnosti dělostřelectva pro násilný přechod řeky z chodu se provádí již v době přibližování k řece. Upřesnění a doplnění plánování bude závislé na včas získaných zprávách průzkumu o rázu vodní překážky, o terénu a nepříteli v prostoru předpokládaného přechodu. Při organizaci průzkumu zaměřeného na budoucí násilný přechod řeky je třeba pod zabezpečením předsunutých oddílů včas přisunout k řece jednotky dělostřeleckého měřického průzkumu a stanovit jim úkoly. K získání co nejúplnějších zpráv o nepříteli se použije ve značné míře i leteckého průzkumu.

Plánování činnosti dělostřelectva se provede na základě rozhodnutí vševojskového velitele a po důkladném rozboru podmínek budoucího násilného přechodu.

Dělostřelecký velitel musí plánovat a organizovat:

- posílení předsunutých oddílů dělostřelectvem, raketometry a stanovit úkoly pro podporu boje předsunutých oddílů; předsunutý oddíl je posilován jednotkami divisního dělostřelectva, raketometů a protitankového dělostřelectva, v počtu 1 až 3 oddílů podle síly, složení a úkolů předsunutého oddílu;
- přisunutí části dělostřelectva valných sil k řece ihned za předsunutými oddíly, při čemž určí úkoly pro podporu boje předsunutého oddílu a hlavních sil;
- včasné doplnění střelivem;
- průzkum řeky, nepřítele a terénu v prostorech předpokládaného přechodu všemi druhy dělostřeleckého průzkumu a v součinnosti s vševojskovými průzkumy;
- podle potřeby změnu v uskupení dělostřelectva se zřetelem na násilný přechod řeky z chodu.

Dělostřelecké skupiny vytvořené před příchodem k řece se zpravidla nemění. Jejich složení se mění částečně jen vyčleněním určitých částí pro

přímou střelbu a určením několika baterií k znázornění klamného násilného přechodu řeky na úsecích, kde přechod není plánován.

Štáb dělostřelectva na základě směrnic velitele provede zkrácené plánování dělostřeleckého zabezpečení násilného přechodu, při čemž je třeba brát v úvahu:

- získané zprávy o nepříteli na řece (síla nepřítele, okopové práce, palébné prostředky, rozmístění dělostřeleckých a minometných baterií, možnost zásahu nepřátelských záloh);
- úkol předsunutého oddílu;
- sílu a složení dělostřeleckých skupin, kterých jednotek, jaké ráže a od koho použít pro přímou střelbu;
- délku dělostřelecké přípravy a její strukturu, bude-li předcházet před násilným přechodem;
- způsob podpory útoku a její hloubku, které cíle a jak dlouho je třeba držet pod dělostřeleckou palbou;
- směry předpokládaných protiútoků nepřítele proti dobytému předmostí;
- způsob zabezpečení předního okraje dobytého předmostí;
- protiletectvou a protitankovou obranu přechodu a vlastního předmostí proti tankům;
- pořadí přepravy dělostřelectva na získané předmostí;
- způsob zásobování střelivem.

Z dokumentů štáb zpracuje hlavně náčrt paleb s legendou a plánovou tabulku přepravy dělostřelectva. Náčelník štábu vydá nařízení pro průzkum nepřítele a organizaci spojení.

Leží-li vodní tok v taktické hloubce obrany nepřítele a bude jej třeba překonat v 1. den útočného boje, provede se plánování a organizace dělostřeleckého zabezpečení násilného přechodu řeky již v přípravném období útoku. V takovém případě se dělostřelecké zabezpečení násilného přechodu řeky z chodu plánuje tak, že se palby naplánují podle dosud získaných zpráv o obraně nepřítele na celou šířku přepravních úseků jednotlivých divisí. Pro sborovou dělostřeleckou skupinu plánují se palby na směr hlavního úderu sboru, zpravidla na předpokládaný přepravní úsek mechanisované divise. Plánování paleb se tedy provede pro předpoklad, že obranu nepřítele na řece bude třeba zdolávat po zkrácené plánovité přípravě. Pro případ dělostřelecké podpory předsunutého oddílu, který se v každém případě musí pokusit o překročení řeky a o získání předmostí před příchodem hlavních sil, použije se jen těch dříve připravených paleb, které podle vývoje boje odpovídají situaci předsunutého oddílu. Je přirozené, že plánované palby budou podle potřeby doplňeny i palbami neplánovanými, které v každém případě budou mít významnou úlohu a budou vycházet u hromadných soustředění z plánovaných jednotlivých paleb.

2. Vedení boje o předmostí a činnost dělostřelectva

K zabezpečení úspěchu násilného přechodu řeky z chodu je třeba, aby dělostřelečtí velitelé i štáby těsně spolupracovali s vševojskovými veliteli a s jejich štáby a předvíдали nutná opatření pro násilný přechod. Jakmile na příklad jednotky sboru přejdou do pronásledování poraženého nepřítele, musí ihned zahájit provádění opatření směřujících k zabezpečení boje předsunutých oddílů na přístupech k řece a při boji

o předmostí. Velitel upozorní podřízené dělostřelecké velitele na tento budoucí úkol, ověří si situaci dělostřelectva, podle potřeby nařídí manévry pohybem tak, aby v době zahájení boje o předmostí mohl zabezpečit boj hromadnými palbami většiny svého dělostřelectva. Jedině včasným vydáním rozkazů k manévru dělostřelectvem zabezpečí dělostřelecký velitel maximální podporu boje předsunutých oddílů.

V době příchodu průzkumných jednotek předsunutého oddílu k řece, s kterými postupují i dělostřelecké průzkumné orgány, předsunuje se dělostřelectvo předsunutého oddílu co nejbližší k řece, rozvíjí se a zaujímá palebná postavení pro přímou střelbu nebo nepřímou střelbu poblíž komunikací. V této době i část plukovních, divisních a sborová dělostřelecká skupina musí být připraveny k plnění palebných úkolů ve prospěch předsunutého oddílu.

Každá dělostřelecká baterie zahájí po zaujetí palebného postavení ihned zastřelení a provede kontrolu střelby na plánované úseky. Tyto úseky velitel upraví, doplní nebo z plánu vypustí podle konkrétní situace a rozkazu velitele, který organizoval krátký dělostřelecký velitelský průzkum.

Při rozvinování dělostřelectva předsunutého oddílu přemísťuje se velitel dělostřelectva divise na pozorovatelnu, z které je možno pozorovat obranu nepřítele na směru hlavního úderu. Je-li na úspěchu divise závislý úspěch sboru, dostaví se na pozorovatelnu zpravidla i velitel dělostřelectva sboru, aby zajistil centralisované řízení paleb a plnou podporu náporové divise dělostřelectvem sboru.

Odpovědným úkolem dělostřelectva je zabezpečit dobytí a především udržení získaného předmostí předsunutým oddílem, zabezpečení přechodu řeky dalšími silami divise, odražení protiútoků a boj s přicházejícími zálohami nepřítele.

Proto na krátkém velitelském průzkumu je třeba organizovat:

- dělostřeleckou přípravu útoku, při čemž divise potřebuje 2 až 3 hodin denního světla. Délka dělostřelecké přípravy bude závislá na stupni odolnosti nepřátelské obrany, na terénu, jehož je třeba se zmocnit, aby nepřítel byl zbaven pozorování na řeku a úkolu předsunutého oddílu. Má-li být násilný přechod proveden bez dělostřelecké přípravy, aby bylo dosaženo co největšího překvapení, musí být dělostřelectvo v plné pohotovosti zahájit přepad kdykoli na vyžádání;
- zarámování dobytého předmostí přehradnými palbami jak na bocích, tak na čele předmostí;
- palbu děl a tanků pro přímou střelbu na zabezpečení boků předmostí z vlastního břehu i palbu děl a minometů přepravených na předmostí;
- palby k odražení protiútoků nepřítele (hromadná soustředění na pravděpodobná východiště protiútoků, přehradné palby);
- umlčování dělostřeleckých a minometných baterií střelících na dobyté předmostí a přepravy a palby k zabránění manévru přicházejícími zálohami nepřítele;
- palby k zabezpečení rozšíření předmostí;
- manévry dělostřelectva pro případ zdařilého přechodu jinde, než kde byl očekáván.

Velitel organizující velitelský průzkum stanoví úkoly v širším měřítku, to znamená, že jednak upřesní dříve zpracovaný plán paleb, jednak určí úkoly pro dělostřelectvo divise nebo skupiny jako celek. Pro nedostatek času nemůže se zabývat podrobným určováním úkolů a musí mít stále na zřeteli, aby podřízeným poskytl co nejvíce času k provedení palebných úkolů až do baterií, k dělu. Podrobné určení a přidělení paleb na oddíly provedou velitelé plukovních dělostřeleckých skupin, kteří nejlépe znají cíle.

V této fázi boje není možné povolávat velitele vedoucí boj a zdlouhavě jim úkoly přidělovat. K rychlému vydání úkolů je třeba využít radia a styčných důstojníků.

Jakmile předsunutý oddíl zahájí násilný přechod umlčuje dělostřelectvo živou sílu, palebné prostředky a zvláště tanky na protilehlém břehu. Veliký význam v této fázi boje má přímá střelba, která poměrně malým počtem střeliva a bez složitého plánování dosahuje velkých výsledků. Proto většina dělostřelectva předsunutého oddílu plní úkoly z odkrytých palebných postavení. Poskytuje-li terén na vlastním břehu výhodné podmínky pro přímou střelbu, je třeba použít co nejvíce děl k přímé střelbě i na újmu oslabení skupin střelících normálně ze zakrytých palebných postavení. Umlčování dělostřeleckých a minometných baterií provádí sborová a podle potřeby i divisní dělostřelecká skupina.

Současně s pěšími jednotkami předsunutého oddílu je přepravováno na nepřátelský břeh jejich organické dělostřelectvo s potřebným množstvím střeliva na improvizovaných nebo předepsaných přepravních prostředcích. Předsunutí pozorovatelé a část velitelských dělostřeleckých pozorovatelů se přepraví na dobyté předmostí s radiovými stanicemi. Z dělostřeleckých jednotek je v prvním pořadí přepravováno dělostřelectvo doprovodné a protitankové, které ihned organizuje protitankovou obranu, a to především na ohrožených bocích předmostí.

K protiletadlové obraně předmostí je třeba co nejdříve přepravit i část protiletadlových malorážních baterií, neboť na předmostí bude hned z počátku veden hlavní úder nepřátelského letectva.

Po dobytí předmostí ničí dělostřelectvo dále palebné prostředky, živou sílu, tanky, odráží protiútoky, umlčuje nepřátelské dělostřelecké a minometné baterie, zabezpečuje přechod řeky a rozvinutí úspěchu předsunutého oddílu hlavními silami divise.

Způsob provedení palebných úkolů je závislý na dané situaci a využívá se všech obvyklých druhů paleb. Velký význam má dovedné využití paleb raketometů, které svou mohutností palby a výbornou manévrovací schopností na bojišti přispívají k úspěšnému řešení nejsložitějších úkolů. Raketometné jednotky, které lze skrytě a neočekávaně soustředit na určeném směru přepravy, mohou za velmi krátký čas mocnou, hromadnou a zničující palbou řešit úkoly boření a umlčení nejdůležitějších uzlů obrany a odrazit protiútoky nepřítele s maximální hustotou palby v nejkratším čase. Často bude třeba použít neplánovaných soustředění palby na nově se objevivší cíle a proto je povinností velitelů oddílů i skupin ihned po zaujetí bojové sestavy organizovat sestavení střeleckého plánu podle výbuchů spojeného s mapou nebo leteckým snímkem. Včas připravený střelecký plán umožní rychle a s dostatečnou přesností provést potřebná hromadná soustředění palby na jakýkoli cíl.

Rovněž palba pro přímou střelbu bude mít velký význam, neboť její palba umožňuje rychle a úspěšně ničit objevující se jednotlivé cíle.

Je-li o řeku opřeno předem připravené obranné postavení, bude úspěch násilného přechodu řeky z chodu v daleko větší míře záviset na úspěšné činnosti dělostřelectva. Dělostřelecká příprava bude musit zabezpečit nejen přepravu předsunutého oddílu, ale především umlčení nepřátelské obrany. Proto se její délka a struktura bude v podstatě lišit od způsobu uvedeného dříve.

Dělostřelectvo bude mít za úkol zpracovat především přední okraj obrany nepřítele, umlčet palebná ohniska a prostředky nepřítele na řece a manévrem palbou odhalit a umlčet živou sílu v hloubce obrany nepřítele. Způsob použití dělostřelectva bude záviset na situaci, terénu a systému nepřátelské obrany. Každý případ bude vyžadovat vlastní řešení, někdy bude násilný přechod zabezpečen krátkou dělostřeleckou přípravou, jindy bude třeba organisovat dělostřeleckou přípravu trvající 30 i více minut. Proto je důležité, aby násilný přechod řeky z chodu byl uskutečněn za takových podmínek, aby nepřítel neměl čas zaujmout předem připravenou obranu na protilehlém břehu, a tedy nebylo třeba plánovat přechod řeky se současným průlomem obranného postavení.

Závěr

Základním předpokladem pro úspěch násilného přechodu vodního toku z chodu je obsazení nepřátelského břehu s překvapením a mohutnou dělostřeleckou převahou.

Úspěch násilného přechodu řeky z chodu bude záviset

- na rychlém prisunutí dělostřelectva k řece ihned za předsunutým oddílem;
- na dostatečném zesílení předsunutého oddílu dělostřelectvem a raketo-mety;
- na organisaci dělostřeleckého zabezpečení boje předsunutého oddílu na přístupech k řece většinou dělostřelectva divise a dostatečnou podporou dělostřelectva sboru;
- na rychlé přepravě protitankových a protiletadlových děl na dobyté předmostí;
- na umění velitele krátce a jasně vydat úkoly podřízeným jednotkám, aby nebyl ztracen čas pro dovedení úkolů až do děl.

Způsob použití dělostřelectva bude vždy záviset na konkrétní situaci, terénu a systému nepřátelské obrany, proto je třeba včas a všemi dělostřeleckými průzkumnými orgány získávat zprávy z plánovaného úseku přepravy a využívat jich k plánování paléb a k eventuálnímu přeskupení dělostřelectva ještě před příchodem k řece.

Prameny:

A. I. Lebeděv, Dělostřelectvo při útoku pěší divise s překonáním řeky.

Příklad z Veliké vlastenecké války převzat z maďarského vojenského časopisu „Katonai Figyelő“ z roku 1951, překlad majora Husíka, MNO, VZV.

ORGANISACE A ZPŮSOB PROVÁDĚNÍ TAKTICKO-ŽENIJNÍHO PRŮZKUMU OBRANNÝCH PÁSEM V HLOUBCE VLASTNÍ OBRANY

Podplukovník Julius Kleskeň

Bohaté zkušenosti z obranných bojů a operací Sovětské armády v průběhu Veliké vlastenecké války, hlavně z jejího prvního období, nám jasně ukazují na význam a důležitost organisování hluboce členěné obrany nejen v taktické, ale i v operační hloubce.

Zásady organisace a členění obrany na základě těchto zkušeností jsou shrnuty v Polním řádu čs. branné moci a rozvedeny v předpisech, služebních pomůckách i v odborné vojenské literatuře. Nebudu se proto těmito základními otázkami v pojednání zabývat. Chci se zaměřit jen na dílčí otázku, která těsně souvisí s celým problémem organisace obrany, t. j. na otázku organisace a provádění průzkumu obranných pásem v hloubce, která budou v polních podmínkách připravována pro obsazení vojsky v průběhu obranných bojů nebo operací.

Všeobecné zásady

Je všeobecně známo, že hodnota obrany stoupá, je-li dána možnost včasného průzkumu terénu a tím správného využití jeho vlastností pro vhodné použití bojových prostředků a uskutečnění potřebného manévru. Na základě provedeného průzkumu nutno terén po ženijní stránce, dovozuje-li to čas a situace, upravit tak, aby poskytoval možnost obrany proti všem, i nejnovějším bojovým prostředkům.

K průzkumu obranných pásem v hloubce může dojít za různých bojových a taktických situací. Dochází k němu v průběhu neúspěšných obranných bojů na předcházejících pásmech, při plánovaném odchodu vojsk na nové postavení k šetření vlastních sil a k vyčerpání nepřítele nebo při ustálení fronty, jsou-li očekávány nepřátelské útočné akce většího rozsahu.

Průzkum obranných pásem je důležitá a velmi odpovědná činnost. Proto ten, kdo průzkum provádí, je povinen, dříve než přistoupí k provádění průzkumu, ujasnit si podstatu úkolu a vžít se do situace jednotky, pro kterou průzkum provádí. Dále je nutno si ujasnit a zhodnotit význam pásma nebo úseku obrany, jehož průzkum má být proveden, s hlediska celkového pojetí obrany. Je povinen včas se seznámit s terénem a uvědomit si jeho vlastnosti po stránce taktické, i s hlediska ženijního budování a vzhledem k tomu řešit potřebu a druh objektů.

Průzkum obranných pásem vyžaduje od velitelů, kteří ho provádějí, zvláštní zkušenosti. Ty lze získat jen praxí a důkladnou znalostí taktických zásad organisace obrany. Při jeho provádění je nutno mít dostatek představivosti o možných variantách bojové situace, která v boji může vzniknout, a podle toho řešit jednotlivá obranná opatření.

Průzkum obrany je tvůrčí práce a bez představivosti není možno tvořit. Pro průzkum obrany není možno stanovit šablony, protože každý má své charakteristické celky a zvláštnosti vyžadující vždy jiné řešení.

Ten, kdo průzkum provádí, musí terén cítit a obranu řešit s hlediska možnosti plnění obranných úkolů, vzhledem k možné činnosti nepřítele.

Průzkum obranných pásem v taktické hloubce (hlavního a druhého pásma obrany) a jejich budování provádějí zpravidla velitelé a štáby jednotek sborů prvního sledu armády, které je obsazují a brání (nebyly-li již předem prozkoumány a vybudovány).

Jinak tomu bude při průzkumu a budování předem připravovaných obranných pásem v operační hloubce. Příprava ženijních prací a příprava manévru armády v obraně bude prováděna zpravidla do větší hloubky, než je hloubka obranné sestavy vojsk. Obranná pásma armády se budují po ženijní stránce nejen pro jednotky, které armáda má, ale i pro ty, které mohou být manévrem z jiných prostorů v průběhu operace přivedeny (na př. od sousedních armád, ze zálohy frontu, stažením sil z předcházejících pásem). Průzkum těchto pásem se bude provádět za podmínek, kdy se na nich ještě nebojuje, tedy mimo dotyk s nepřítelem. Průzkum nebudou zpravidla provádět velitelé, kteří je budou svými jednotkami obsazovat, protože buď nejsou ještě přítomni nebo plní jiný bojový úkol, a konečně bude záviset na vývoji situace, která jednotka je během bojů obsadí.

Bude proto úkolem vyšších velitelů (velitele armády nebo i frontu), aby k průzkumu předvídaných obranných pásem vytvořil zvláštní průzkumné skupiny. Tato pásma budou budovat zvláště k tomu účelu určené jednotky vybavené stroji (zákopovými pluhy, korečkovými hlubidly a p.) často za pomoci civilního obyvatelstva. Plány obranných pásem se zpracovávají na základě materiálu získaného průzkumem.

Na důležitých operačních směrech se připravují obranná pásma v hloubce tak, aby mohla plnit po obsazení vojsky funkci hlavního pásma obrany, pronikne-li k nim nepřítel. Proto se určuje již předem podle zámyslu vedení obranné operace, pro jakou jednotku mají být jednotlivá obranná pásma v hloubce připravena, a vzhledem k tomu se provádí i jejich průzkum.

Poněvadž není možno do všech podrobností předvídat průběh boje vyplývající ze zámyslu nepřítele, a dále vzhledem na omezený počet sil v obraně (u armády v obraně se často mění její složení, početní stavy i sestava), je třeba, aby vyšší velitel připravil pro různé varianty na důležitých směrech hluboko členěná obranná pásma, jejichž rozsah budování bude závislý na čase a na prostředcích, které jsou k dispozici. Bude proto často nutné provádět současně průzkum na několika operačních směrech.

Organisace a počet průzkumných skupin

Organisace a počet průzkumných skupin mohou být různé. Budou záviset na tom, kde a za jaké situace se průzkum provádí, o jaký druh obranného pásma jde, a konečně, pro jaký stupeň jednotky se průzkum provádí.

Jde-li o průzkum obranného pásma poblíž rozmístěných jednotek, kterými se předvídá toto pásmo v průběhu boje obsadit, bude výhodné vytvořit průzkumné skupiny ze štábů a velitelů těchto jednotek. To bude zpravidla při průzkumu druhého pásma obrany, které připravuje armádní sbor svým druhým sledem. Jeho průzkum nařizuje velitel sboru. Může tomu tak být i při průzkumu třetího (týlového) pásma armády, má-li

armáda vytvořen druhý sled nebo alespoň zálohu a ta nemá jiné, nálehavější úkoly. Dále v hloubce budou obvyčejně průzkum provádět zvlášť k tomu účelu organizované, často i speciální jen pro tyto úkoly určené průzkumné skupiny.

Co se týká druhu zamyšleného budování obranných pásem, bude poněkud jiné složení průzkumných skupin pro průzkum obrany budované v polních podmínkách, než při průzkumu opevněného rajonu. V druhém případě budou průzkum provádět zpravidla speciální průzkumné skupiny, v kterých budou zvlášť školení technici, s potřebným pomocným personálem, jako jsou kreslíči, rýsovači, písaři k pořizování potřebných dokumentů, pomocní pracovníci pro vytyčování, a které budou vybaveny potřebným speciálním technickým materiálem pro práci.

Podívejme se nyní na možné složení průzkumných skupin k provedení průzkumu obranného pásma budovaného v polních podmínkách pro armádní sbor, jehož štáb ani jednotky nejsou k dispozici. Průzkum organizuje armáda nebo front. Rozhodnutí pro obranu sboru zpracuje podle mapy štáb armády (frontu) a schválí velitel armády (frontu). Ze svého štábu a štábů jednotek druhých sledů, záloh a p., pokud neplní důležitý bojový úkol, určí velitel armády (frontu) potřebný počet důstojníků a pomocného personálu k vytvoření průzkumných skupin pro sbor, divise, pluky a prapory.

Velitelem sborové průzkumné skupiny bude velitelem armády určený vševojskový důstojník, zpravidla ze štábu armády, způsobilý řešit úkoly velitele sboru. K ruce může mít jednoho důstojníka ze štábu dělostřelectva a ženijního vojska armády k řízení otázek obrany s hlediska dělostřelectva a ženijního vojska. Na zpracování dokumentů bude potřebovat alespoň jednoho kreslíče, písaře a pro práce v terénu dva až čtyři pomocné pracovníky pro vytyčování.

Pro každou divisi bude průzkum provádět skupina ve složení: jeden vševojskový důstojník, schopný řešit úkoly organizace obrany divise (obvyčejně zástupce velitele některé divise) s důstojníkem ze štábu dělostřelectva a ženijního vojska, s kresličem a 2 až 4 pomocnými pracovníky pro vytyčování.

Za každý pěší pluk, pro který se průzkum provádí, bude nutno určit jednoho důstojníka schopného řešit úkoly organizace obrany pluku (zástupce velitele pluku) se dvěma pomocnými pracovníky.

Pro pěší prapor bude nutno určit k průzkumu po jednom důstojníkovi schopném řešit organizaci obrany praporu (zástupce velitele praporu) se dvěma pomocnými pracovníky pro vytyčování.

Při dostatku času může jedna průzkumná skupina zpracovat několik praporečnických rajonů obrany, čímž se celková potřeba osob k provedení průzkumu sníží.

Celkem bude třeba pro průzkum obranného pásma předvídaného k obsazení dvěma divisemi armádního sboru asi 35 důstojníků a 60 až 65 pomocných pracovníků (kresličů, písařů a pomocných pracovníků pro vytyčování). Kromě toho bude třeba skupiny vybavit podle konkrétní situace potřebným počtem dopravních vozidel a personálem pro zásobování. Není-li k provedení průzkumu dostatek velitelů, mohou se průzkumné skupiny redukovat, což se pak odrazí v délce času pro průzkum.

Každá skupina musí být vybavena nutnými měřickými a kreslicími pomůckami, jako jsou měřický stolek, kompas, dalekohled, dálkoměr, mapy potřebného měřítka, psací a kreslicí potřeby.

Jak ukázaly zkušenosti z války, je výhodné, ba nutné, aby se průzkumu obrany zúčastnili též zástupci pracovních jednotek, které budou obranu budovat. Má to velkou výhodu v tom, že jsou na místě současně s prováděným průzkumem informováni o potřebě i o podrobnostech požadovaných prací, které často nebude možno ani dobře vytyčit, ani zachytit v písemných dokumentech. Získá se tím čas jak pro jednotku, která má obranu budovat, tak pro toho, kdo průzkum prováděl, protože nemusí znovu seznamovat s výsledkem průzkumu toho, kdo bude práce při budování řídit.

Pro provedení celkového průzkumu a zpracování dokumentů z něho vyplývajících je třeba při uvedeném složení skupin asi 3 dní času. V zimě a v horách se práce prodlužuje jedenapůlkrát až dvakrát. Nepříznivé povětrnostní podmínky (mlha, déšť, vánice) mohou mít vliv na průběh a délku provádění průzkumu. Při silně omezené viditelnosti (300 až 400 m) je neúčelné provádět průzkum v terénu. V tom případě je účelnější využít času na přípravné práce nebo na zpracování výsledků již provedeného průzkumu. Samo sebou se rozumí, že čas stanovený pro průzkum bude závislý i na celkové bojové situaci a na požadovaném rozsahu průzkumu. Podle toho může být doba pro průzkum i kratší.

Organisace a postup práce při provádění průzkumu

Velitel armády (frontu), který organisuje provedení průzkumu obranných pásem, vydá po důkladném studiu situace na mapě ve smyslu pojetého zámyslu vedení obranné operace velitelům průzkumných skupin krátké směrnice pro provedení průzkumu.

Směrnice budou zpravidla obsahovat:

- kdo a pro jakou jednotku průzkum provede,
- v kterém pásmu s udáním hranic vpravo a vlevo,
- směry, na které klade důraz při budování obrany,
- dobu stanovenou pro průzkum,
- kdy, v jaké formě a v kolika exemplářích předložit dokumenty o výsledku průzkumu,
- složení a počet průzkumných skupin a jejich materiální vybavení.

Velitel každé průzkumné skupiny dostane ve štábu armády (frontu) mapu 1:200 000 nebo 1:50 000, v níž bude zakreslen hrubý průběh předního okraje jednotlivých obranných postavení, hranice obranného pásma (úseku) příslušné jednotky a po případě i některé další údaje taktického řešení úkolu.

Před odchodem do určeného prostoru prostudují velitelé průzkumných skupin s přidělenými důstojníky svůj úkol a podle potřeby požádají o vysvětlení těch otázek, které jim nejsou zcela jasné.

Po příjezdu do určeného prostoru se skupiny ubytují a orientují v terénu.

Velitel sborové průzkumné skupiny provede v terénu nejprve povšechný průzkum tak zvaných „sborových opatření“, t. j. východiště a směrů předvídaných sborových protiútoků, prostorů vyhrazených pro sborovou dělostřeleckou skupinu a pro sborový protitankový rajon, pro předvídané zásahy sborové protitankové zálohy a umístění VP a VS sboru.

Obdobně velitelé divisních průzkumných skupin provedou povšechný průzkum divisních opatření, jako jsou východiště a směry divisních proti-

útoků, příčná postavení, nutná s hlediska divise, rozmístění divisního dělostřelectva, záloh, předvídané zásahy divisní protitankové zálohy v souvislosti s opatřeními sborovými.

Také velitelé provádějící průzkum pro pěší pluky a prapory provedou v terénu povšechný průzkum plukovních (praporních) opatření.

Bude výhodné provést tyto práce ještě večer před zahájením podrobného průzkumu a využít co nejvíce denního světla.

Ještě před výjezdem do terénu je nutné, aby si velitelé praporních a plukovních skupin připravili pro práci v terénu podle mapy zvětšený náčrt terénu, v kterém si při průzkumu terénu doplní objekty, jež na mapě nebyly uvedeny. Do tohoto náčrtu pak co nejpřesněji zakreslují výsledky průzkumu (průběh zákopů, palebná postavení zbraní atd.). K provedení povšechného i podrobného průzkumu stanoví velitel každé skupiny jednoduchý plán postupu prací.

Při provádění podrobného průzkumu v terénu je třeba vyjít si před obranné postavení, podívat se na ně ze směru od nepřítele, zjistit tak možnosti přístupu nepřítele k obrannému pásmu a možnosti jeho pozorování a podle toho pak volit přesný průběh předního okraje postavení, umístění zbraní atd. Zároveň bude při obhlídce terénu před obranným pásmem výhodné určit prostory (čáru), kde bude nutno organisovat bojové zajištění a jeho sílu vzhledem k důležitosti směru, který se má přehradit. Je výhodné začít podrobný průzkum na stycích, kde vyřeší zástupci obou sousedních skupin především opatření k zabezpečení styku (styky zákopů, umístění zbraní pro zabezpečení styku palbou, umístění nebo úpravu zátarasů na stycích a p.), aby pak mohli samostatně pokračovat ve své práci.

Obsahem práce velitelů jednotlivých průzkumných skupin bude asi toto:

Velitel provádějící průzkum praporního rajonu provede průzkum a vytyčení průběhu jednotlivých zákopů, spojovacích zákopů, umístění palebných postavení lehkých a těžkých kulometů, protitankových zbraní předvídaných v praporním rajoně, umístění palebných postavení minometné roty, protiletadlové čety, velitelských stanovišť rot, praporů, umístění bojového zajištění, praporního obvaziště, po případě jiných nutných opatření.

Každá průzkumná skupina bude mít zpravidla k ruce album typisovaných obranných objektů, takže bude v terénu určovat přímo typy objektů. V albu bude uvedena i potřeba materiálu a denních výkonů na zřízení jednotlivých typů objektů.

Na základě podrobného průzkumu zakresluje průzkumná skupina všechna tato opatření do náčrtu. K náčrtu zpracuje přílohy vyjadřující potřeby budování délky zákopů, druh a počet palebných postavení, úkrytů, velitelských stanovišť, potřebu stavebního materiálu a počet potřebných denních výkonů jak pěších, tak i ženíjních jednotek, po případě i další údaje, které při průzkumu mohou vyplynout.

Velitelé plukovních průzkumných skupin provedou průzkum prostorů vhodných pro plukovní opatření, t. j. průběh plukovních příček, výchoďště protiútoků, prostory palebných postavení pro plukovní minometnou baterii, rozmístění záloh, zásahy plukovní protitankové zálohy, VS a VP pluku, umístění plukovního obvaziště a p. Zpracují náčrt plukovního úseku s vyjádřením praporních rajonů do rot, s podrobným zakreslením plukovních opatření a vypracují k němu příslušnou legendu.

Velitelé divisních průzkumných skupin provádějí průzkum divisních příček, východišť k protiútokům divisních záloh, umístění palebných postavení divisního dělostřelectva, divisních záloh, VS a VP divise a p. Po průzkumu vypracují co nej přesněji náčrt obrany na mapě do praporečnických rajonů s podrobným zakreslením divisních opatření. Pro jednotlivá palebná postavení dělostřelectva, pro umístění záloh a jejich plánované zásahy, pro divisní protitankový rajon, pro VS a VP a jiné podobné objekty, které nelze podrobně zakreslit do mapy, se pořizují zvláštní náčrtky, které se přiloží k mapě. V legendě se uvede potřeba, počet a druh budování divisních opatření.

Velitel sborové průzkumné skupiny postupuje obdobným způsobem jako velitel divisní skupiny. Řeší však jen sborová opatření v obranném pásmu divisi prvního sledu. Na podkladě náčrtů velitelů divisních, plukovních a praporečnických průzkumných skupin zpracovává náčrt obrany sboru do praporečnických rajonů s legendou vyjadřující potřebu budování zákopů, palebných postavení, úkrytů a jiných opatření v celém pásmu obrany.

Průzkum umístění týlových zařízení (skladů, obvazišť, nemocnic a p.) provádějí zvláštní průzkumné skupiny složené z týlových odborníků.

Takto zpracovaný elaborát výsledků průzkumu předloží v nařízeném počtu exemplářů tomu, kdo nařídil průzkum provést.

Elaborát výsledků průzkumu se bude zpracovávat ve 2 až 3 exemplářích. Jeden, který musí být co nejdříve protokolárně odevzdán pracovní jednotce, která bude obranu budovat, druhý pro velitelství, jež průzkum nařídilo provést, a třetí bude zpravidla určen pro tu jednotku, která obranu podle vývoje situace zaujme.

*

Závěrem chci zdůraznit, že průzkum obranných pásem v hloubce je úkol velmi důležitý a odpovědný, protože hodnota využití takto připravených obranných pásem k boji bude ve značné míře závislá na správnosti a přesnosti provedení průzkumu. Chyby učiněné při provádění průzkumu mohou mít velmi nepříznivý vliv na průběh boje nebo budou muset být pracně odstraňovány vojsky po zaujetí obrany.

Proto by se nemělo při výcviku velitelů a štábů zapomínat na organizaci a provádění takticko-ženižního průzkumu obranných pásem v hloubce, neboť se velitelé a štáby s tímto úkolem v boji často setkávají. S ženižního hlediska bude nyní třeba věnovat pozornost zejména otázkám rychlého budování obranných pásem v hloubce takovým způsobem, aby vojskům skýtalo ochranu před účinky atomových zbraní.

Při provádění průzkumu obranných pásem v hloubce je třeba mít na zřeteli, že nepřítel bude mít vždy velký zájem o zprávy, kde a v jakém rozsahu připravujeme obranná pásma v hloubce. Je proto nutné dbát při provádění tohoto druhu průzkumu náležitě bdělosti a ostražitosti, zvláště při zpracování dokumentů, aby se tyto nedostaly do rukou nepovolaných osob.

Prameny:

1. Překlad pojednání podplukovníka A. P. Gruško „Rekognoskace praporečnického úseku týlových obranných postavení“ (VA KG poř. čís. tisku 377).
2. Překlad pojednání podplukovníka E. Ivanova „Takticko-ženižní průzkum polních obranných postavení“ (VA KG poř. čís. tisku 465).